

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Назва дисципліни <i>Методичні аспекти викладання української мови та літератури в закладах вищої освіти</i>			
		Статус дисципліни <i>обов'язковий компонент (цикл фахової підготовки)</i>			
Галузь знань		В Культура, мистецтво та гуманітарні науки			
Спеціальність		В 11_Філологія			
Освітні програми		ОНП «Філологія (українська мова та література)»			
Рівень вищої освіти		третій (освітньо-науковий)			
Форма навчання		денна			
Курс		другий			
Семестр		третій			
Обсяг дисципліни		Кредити	3	Години	90
		Лекційні			16
		Практичні/семінарські			14
		Лабораторні			-
		Самостійна робота			60
Семестровий контроль		екзамен			
Викладачі		<i>Ковтюх Світлана Леонідівна, кандидат філологічних наук, професор; Клочек Григорій Дмитрович, доктор філологічних наук, професор</i>			
Контактна інформація		<i>Kovtjukh@ukr.net</i>			
Кафедра		<i>української філології та журналістики</i>			
Факультет		<i>української філології, іноземних мов та соціальних комунікацій</i>			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)		<i>Курс «Методичні аспекти викладання української мови та літератури в закладах вищої освіти» є обов'язковою навчальною дисципліною, важливою в системі підготовки аспірантів спеціальності 035 Філологія. Курс дає необхідні для викладання філологічних предметів у вищих закладах освіти системні знання про методичні особливості вивчення лінгвістичних дисциплін у вищій школі; про планування, види робіт; про форми контролю засвоєння вивченого матеріалу, про організацію дослідницької діяльності студентів-філологів. Є базовим у формуванні професійної компетенції аспірантів.</i>			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)		<i>Глибше познайомити аспірантів з особливостями вивчення філологічних дисциплін у закладах вищої освіти; плануванням, видами робіт при опануванні філологічних дисциплін у вищих закладах освіти (лекції, практичні заняття); з формами контролю засвоєння вивченого матеріалу (заліки, іспити, колоквіуми тощо); сприяти формуванню у філологів науково-</i>			

	лінгвістичного мислення. Теоретичні завдання: 1. Сформувати системне уявлення про методiku викладання філології у ЗВО. 2. Сприяти засвоєнню теоретичних положень цієї дисципліни. 3. Ознайомити з основною термінологією, навчально-методичною документацією тощо. Практичні завдання: 1. Навчити аспірантів правильно розуміти й аналізувати методичні види та форми навчання фахових дисциплін у ЗВО. 2. Формувати творчі та дослідницькі вміння й навички (діагностичні, прогностичні, організаційні, комунікативні), мовленнєву компетентність. 3. Виробити в аспірантів уміння планувати заняття з філологічних дисциплін, укладати конспекти лекцій із філологічних дисциплін у ЗВО; розробляти матеріали для проведення практичних занять із філологічних дисциплін, готувати ІНДЗ (навчальний проєкт). 4. Дослідити трансферно-рейтингову систему навчання у ЗВО; види самостійної роботи та форми контролю за навчальним процесом у вищій школі.
Компетентності	Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Загальні компетентності (ЗК) ЗК 03. Навички використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК 07. Здатність писати, розмовляти іноземною мовою, представляти результати власних оригінальних досліджень у різних жанрових формах (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо). ЗК 09. Дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження. Фахові компетентності (ФК) ФК 4. Обізнаність із інноваційними методами та принципами викладання філологічних дисциплін. ФК 8. Здатність в умовах методологічного плюралізму в сучасній філології обирати оптимальну методологічну стратегію для самостійного вирішення науково-дослідних завдань у сфері професійної діяльності.

	ФК 9. Неухильно дотримуватися засад наукової доброчесності та обстоювати їх у колективі.
Програмні результати (Чому можна навчитися)	ПРН 2. Знати стандарти сучасної науково-дослідницької діяльності, вимоги, потрібні для втілення наукового дослідження та його опублікування. ПРН 3. Глибоко розуміти вимоги до наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення викладання філологічних дисциплін у вищій школі. ПРН 6. Аналізувати, тлумачити і правильно застосовувати норми, що регулюють правовідносини у сфері інтелектуальної власності; дотримуватися норм наукової етики під час здійснення науково-інноваційної діяльності та проведення власного дослідження. ПРН 7. Уміти організувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань і принципів сучасної вищої освіти, використовувати інноваційні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності. ПРН 9. Уміти застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні інструменти й технології для забезпечення ефективних наукових та професійних комунікацій. ПРН 11. Уміти кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень, продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти українського та іноземною мовою відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, наукова лекція тощо). ПРН 12. Керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва; критично оцінювати власну навчальну й науково-професійну діяльність.
Зміст дисципліни	Модуль 1. Методика викладання лінгвістичних дисциплін Тема 1. Методика викладання філологічних дисциплін як наука і навчальна дисципліна Тема 2. Організація навчального (освітнього) процесу в умовах сучасного ЗВО Тема 3. Новітні педагогічні технології Тема 4. Форми організації навчання та контролю Тема 5. Методи навчання лінгвістичних дисциплін у ВЗО Тема 6. Засоби навчання мовознавчих дисциплін у вищих закладах освіти Тема 7. Організація контролю та оцінювання

	навчальних досягнень студентів Тема 8. Організація дослідницької діяльності студентів-філологів Модуль 2. Методика викладання літературознавчих дисциплін Тема 1. Аналіз літературного твору: науково-академічний аспект Тема 2. Виявлення головних смислових інтенцій твору як визначальна мета його аналізу. Головний сенс твору як системоутворювальний чин Тема 3. Основи рецептивної поетики. Застосування принципів рецептивної поетики в практиці аналізу художньо-літературного тексту Тема 4. Методика повільного прочитання фрагментів тексту.; проблема вибору фрагменту; поняття «епізод». Методика досягнення WOW-ефектів. Модуль 3. ІНДЗ (навчальний проєкт)
Критерії оцінювання роботи студентів	Використовують такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації аспірантів до навчально-пізнавальної діяльності. Поточний контроль. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати матеріал, здатності осмислити зміст теми. Об'єктами поточного контролю знань аспіранта є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи тощо. Оцінюванню підлягають: - письмові конспекти лекцій (до Модуля 1 – 4 бали: по 1 балу – 4 лекційні заняття); - самостійна робота (4 бали: 4 теми – по 1 балу); - за участь у практичних заняттях – по 3 бали (у Модулі 1 – 3 практичні заняття: з № 1 до № 3 – 9 балів; у Модулі 2 – 3 практичні заняття: з № 4 до № 6 – 9 балів); - виконані письмові домашні завдання – по 3 бали (у Модулі 1 – 3 практичні заняття: з № 1 до № 3 – 9 балів); у Модулі 2 – 3 практичні заняття: з № 4 до № 6 – 9 балів); - рівень знань, продемонстрований у контрольній роботі (за Модуль 1 (4-е практичне заняття – 8 балів)); - навчальний проєкт (ІНДЗ) з обраної аспірантом теми з переліку (Модуль 3 – реферат – 5 балів, презентація – 3 бали);

	цей вид роботи за вказівкою викладача, який проводить практичні заняття, студенти захищають на призначених для цього консультаціях або на тих практичних заняттях, у межах теми яких виконано навчальний проєкт; у гугл-класі ІНДЗ прикріплюють у спеціально відведеному завданні. У разі невиконання завдань поточного контролю аспірант має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю (перескладання тих чи тих видів роботи) регламентує викладач, який читає практичні заняття в групі. Усього можна отримати під час практичних і додаткових видів роботи 60 балів. Підсумковий контроль. Завданням підсумкового контролю (екзамену) є перевірка розуміння аспірантом програмного матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. За екзамен – 40 балів.
Політика курсу	Політика курсу ґрунтована на дотриманні принципів академічної доброчесності відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотукаїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затвердженого вченою радою, протокол № 2 від 30.09.2019; № 10 від 07.02.2022).
Інформаційне забезпечення	програмне забезпечення, онлайн-ресурс – адреса курсу «Методичні аспекти викладання української мови та літератури в закладах вищої освіти» в google classroom: https://classroom.google.com/c/ODQzNTk4MDExNjIx?cjc=jrzi2opz Методичне забезпечення 1. Клочек Г. Теорія літературного твору. Монографія. Харків : Мачурін, 2025. 170 с. 2. Клочек Г. Синергія літературного твору. Навчальний посібник з теорії літературного твору. Дніпро : «Середняк Т. К.», 2020. 240 с. 3. Клочек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація. Навчальний посібник. Київ : Освіта, 1998. 237 с.

4. Ключек Г. Поетика візуальності Тараса Шевченка. Монографія. Київ : Академвидав, 2013. 256 с.
5. Ключек Г. Ліна Костенко: тексти та їх інтерпретація. Навчальний посібник-хрестоматія. Київ : Український пріоритет, 2019. 647 с.
6. Ключек Г. Ранній Павло Тичина. Біографічний нарис, тексти. Інтерпретація та методичний супровід. Харків : Мачурін, 2021. 120 с.
7. Ключек Г. Марко Вовчок. Життя і творчість. Навчальний посібник. Харків : Мачурін, 2023. 110 с.
8. Ключек Г. Quo vadis? Камо грядеши? Із роздумів про сучасну українську літературну освіту. Збірник статей. Дніпро : Середняк Т. К., 2025. 180 с.
9. Ковтюх С. Л. Репетитор (як навчитися грамотно писати) : навчальний посібник з практичного курсу української мови. 2-е вид., випр. й допов. Київ : ВД „Професіонал”, 2007. 592 с. (Рекомендований Міністерством освіти і науки України. Лист № 14/182-346 від 01.02.2004).
10. Методичні рекомендації до написання кваліф. робіт з україн. мови (методичний посібник). Кіровоград, 2010. 14 с.
11. Методичні рекомендації до написання курсових робіт : методичний посібник. Кіровоград, 2010. 22 с.
12. Ковтюх С. Л. Сучасна українська літературна мова (Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія) : навчально-методичний посібник. Кіровоград, 2010. 220 с. (Друкується за рішенням методичної ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 6 від 17 березня 2010 року)).
13. Ковтюх С. Л. Сучасна українська літературна мова (Вступ. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) : навчально-методичний посібник. Кіровоград, 2011. 232 с.
14. Ковтюх С. Л., Кирилюк О. Л. Наукова комунікація як складова фахової діяльності : навчально-методичний посібник. Кіровоград : ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2014. Ч. III. 96 с.
15. Ковтюх С. Л. Сучасна українська літературна мова (Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія) : навчально-методичний посібник. Кіровоград, 2014. 288 с. (Друкується за рішенням вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 1 від 29 серпня 2014 року)).
16. Ковтюх С. Л., Кирилюк О. Л. Наукова комунікація

як складова фахової діяльності : навч.-метод. посібник. Кіровоград : ПП „Центр оперативної поліграфії „Авангард”, 2015. Ч. III. 96 с.

17. Ковтюх С. Л. Репетитор (як навчитися грамотно писати) : навчальний посібник з практичного курсу української мови. 3-є вид., випр. й доповн. Кіровоград, 2016. 480 с. (Рекомендований Міністерством освіти і науки України. Лист № 1/11-2528 від 30.03.2011).

18. Ковтюх С. Л., Кирилюк О. Л., Андрєєва Т. В. Культура наукової мови : навчальний посібник. Кіровоград, 2011. 148 с. (Друкується за рішенням методичної ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 1 від 22 вересня 2011 року)).

19. Ковтюх С. Л., Кирилюк О. Л., Андрєєва Т. В. Культура наукової мови : навчальний посібник. Коростень : МПП «Тріада С», 2012. 224 с. (Рекомендований Міністерством освіти і науки, молоді і спорту України. Лист МОНмолодьспорту України №1/11-4467 від 04.04.2012).

20. Ковтюх С. Л. Науково-методичне забезпечення курсу сучасної української літературної мови як основа якісної професійної підготовки філолога. Наукові записки. Серія : педагогічні науки. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Частина I. Вип. 121. С. 197–201.

21. Ковтюх С. Л. Тести з однією чи кількома правильними відповідями в курсі сучасної української літературної мови. Наукові записки. Серія : педагогічні науки. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 132. С. 88–93.

22. Ковтюх С. Л. Українська топонімія : віхи історичної пам'яті, патріотично-культурні маркери сьогодення, символи майбутнього. Перейменовальні процеси в топоніміці як ціннісний вибір українського суспільства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (11 червня 2015 року, м. Кіровоград). Миколаїв : ФОП Жеган М. Ф., 2015. С. 67–71.

23. Ковтюх С. Л. Homo sum, humani nihil a me alienum puto. Наукові записки. Серія : Філологічні науки. Кропивницький, 2017. Вип. 151. С. 201–213.

24. Ковтюх С. Л. Робота з науково обдарованою молоддю: на кафедрі української мови. Робота з науково обдарованою молоддю : проблеми та перспективи : збірник матеріалів міжнародної науково-методичної конференції (17–19 травня 2018 р.). Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.

С. 93–95.

25. Ковтюх С. Л. Навчання на карантині, або Чи загрожує нам інтелектуальний нокаут? 07.01.2021. Книгарня «Є». Блог. Особлива думка. URL: https://book-ye.com.ua/blog/osoblyva-dumka/navchannya-na-karantyni-abo-chy-zahrozhuye-nam-intelektualnyj-nokaut/?fbclid=IwAR1LnuISGCWuzX6C5ORKCL9f9ysy6HubVUIIJ_OD1LKyanwBwf4-2gn0lCg#reviews-block

26. Ковтюх С. Л. Елементи ділових ігор у навчанні фонетики і фонології української мови як реалізація когнітивно-комунікативного підходу. Когнітивно-комунікативні стратегії розвитку здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки [збірник тез Всеукраїнського науково-практичного семінару]. Відп. ред. В. А. Коваль; укладачі О. С. Ковальчук, О. Т. Горіна. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 54–56.

27. Ковтюх С. Л. «Палітра фонетичних явищ в українській мові» як вибіркова компонента для бакалаврату філологів. Збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» (24–25 листопада 2022 р.). Кропивницький, 2022. С. 126–129.

28. Ковтюх С. Л. Нагальні потреби та перспективи функціонування державної української мови. Філологічний часопис. 2023. Вип. 1 (21). С. 68–78.

Матеріально-технічне забезпечення

Аудиторія теоретичного навчання, мультимедійне обладнання, проєктор, ноутбук, смартфон, презентаційні матеріали тощо.

Наукова література:

1. Дороз В. Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах : навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 386 с.

2. Кришук В., Павлішена Л., Кришук Б. Професійна підготовка майбутніх магістрів – учителів української мови і літератури: мета, завдання, структура. Педагогічний дискурс. 2024. Вип. 35. С. 30–40.

3. Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання : монографія / О. Семенов, В. Герман, О. Земка, О. Рудь, Н. Громова, Н. Пономаренко, І. Левенок, М. Ячменник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 351 с.

4. Методика навчання української мови в середній загальноосвітній школі: Програма для студентів спеціальності 6.010103 «Українська мова і література» факультетів української філології педагогічних університетів та інститутів / уклад.

- О. Горошкіна, С. Караман, М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2010. 32 с.
5. Омельчук С. А. Сучасні тренди розвитку української лінгвометодики: глобальний і національний виміри. Педагогічні науки. 2024. Вип. 105. С. 5–13.
6. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навчальний посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь ; за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. Київ, 2015. 250 с.
7. Про вищу освіту. Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
8. Про затвердження методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: наказ МОН України від 1 червня 2017 р. № 600. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf> (дата звернення: 15.08.2024).
9. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 2 черв. 2023 р. № 929/39985. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0929-23#n14> (дата звернення: 15.08.2024).
10. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ МОН України від 20.06.2019 р. № 869. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 15.08.2024).
11. Про освіту. Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
12. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
13. Семенов О., Дейниченко Н. Методика викладання української мови у вищих навчальних закладах : навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 220 с.